

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Koninie

Kazimiera Król

**Żebractwo we współczesnej Polsce
jako kwestia społeczna**

Wydanie czwarte uzupełnione

Konin 2017

Tytuł
Żebractwo we współczesnej Polsce jako kwestia społeczna
Wydanie czwarte uzupełnione

Autor
Kazimiera Król

Recenzent
prof. dr hab. Henryk Januszek

Rada Wydawnicza
prof. zw. dr hab. Mirosław Pawlak – przewodniczący,
dr Jakub Bielak – redaktor naczelny,
prof. nadzw. dr hab. Jakub Bartoszewski,
dr inż. Robert Cieślak, prof. nadzw. dr hab. Maciej Tomczak,
prof. nadzw. dr hab. Ewa Waniek-Klimczak, dr Artur Zimny

Redakcja i korekta
Maria Sierakowska

Projekt okładki
Agnieszka Jankowska

Skład i łamanie
Krzysztof Przybylak

Druk i oprawa
Sowa – Druk na życzenie www.sowadruk.pl tel. 022 431-81-40

ISBN 978-83-65038-20-3

© Copyright by Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Koninie

© Copyright by Kazimiera Król

Wydawnictwo Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Koninie
ul. kard. S. Wyszyńskiego 3C, 62-510 Konin
tel. 63-249-72-08
e-mail: wydawnictwo@konin.edu.pl

Spis treści

PRZEDMOWA DO WYDANIA CZWARTEGO	9
PRZEDMOWA DO WYDANIA TRZECIEGO	11
PRZEDMOWA DO WYDANIA DRUGIEGO	13
WSTĘP	17
ROZDZIAŁ I	
ŻEBRACTWO W ŚWIETLE LITERATURY	
DEFINIOWANIE PROBLEMU	21
1. Ewolucja zjawiska żebractwa	21
2. Historia działań przeciwżebraczych na przykładzie Miejskiego Komitetu Walki z Żebractwem w Poznaniu	40
3. Współczesne definiowanie żebractwa	48
4. Badanie problemu żebractwa we współczesnej Polsce	55
ROZDZIAŁ II	
STRUKTURA PRZESTRZENNA I SPOŁECZNA	
ZJAWISKA ŻEBRACTWA W POLSCE	61
1. Struktura przestrzenna	61
2. Społeczno-demograficzna struktura żebrzących	63
2.1. Struktura płci	64
2.2. Struktura wieku	65
2.3. Stan cywilny	66
2.4. Struktura wykształcenia	67
2.5. Struktura narodowościowa	69
2.6. Stan zdrowia	69
2.7. Struktura dochodów i wydatków pochodzących z jałmużny	71
2.8. Staż żebraczy	71
2.9. Dynamika zjawiska żebractwa	72

ROZDZIAŁ III**UWARUNKOWANIA ZJAWISKA ŻEBRACTWA 77**

1. Uwarunkowania mikrospołeczne	77
2. Uwarunkowania makrospołeczne	83
2.1. Bezrobocie	83
2.2. Ubóstwo	86
2.3. Bezdomność	87
3. Uwarunkowania żebractwa – podsumowanie	96

ROZDZIAŁ IV**ŻEBRACTWO JAKO STYL ŻYCIA****TYPOLOGIA ŻEBRACTWA 99**

1. Żebractwo stacjonarne, żebractwo wędrowne (włóczęgostwo)	100
2. Żebractwo bierno, żebractwo czynne	102
3. Żebractwo płytkie (okazjonalne) a żebractwo głębokie	103
4. Żebractwo instytucjonalne (filantropijne)	105
5. Żebractwo jako zawód	106
6. Żebractwo internetowe	109

ROZDZIAŁ V**RODZAJE FIGUR ŻEBRACZYCH****SOCJOTECHNIKI ŻEBRACZE 113**

1. Figura „nikt”	114
2. Figura „ofiara losu”	116
3. Figura „kaleka”	117
4. Figura „kwestarz”	119
5. Figura „współczesny trędowaty”	120
6. Figura „dziad”	122
7. Figura „menel”	123
8. Figura „żebrak okazjonalny”	124
9. Figura „wędrowiec”	125
10. Figura „komunikacyjna”	126
11. Figura z rekwizytem	127
12. Figura „grajek uliczny”	130

13. Figura „kościół w tle”	131
14. Dziecko w różnych figurach żebraczych	132
ROZDZIAŁ VI	
OCENA SPOŁECZNA ZJAWISKA ŻEBRACTWA	135
1. Charakterystyka stosunku społeczeństwa do żebractwa	135
2. Charakterystyka stosunku przechodniów – potencjalnych jałmużników do procederu żebractwa	141
ROZDZIAŁ VII	
ŻEBRACTWO W ŚWIETLE PRAWA	145
1. Regulacje prawne kwestii żebractwa w Polsce	145
Ustawodawstwo w zakresie pomocy społecznej	145
Opieka zdrowotna	147
Kodeks wykroczeń	149
Ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich	150
Kodeks rodzinny i opiekuńczy	151
Konwencja o Prawach Dziecka	153
Ustawa o cudzoziemcach	155
2. Handel ludźmi	158
2.1. Analiza wybranych przykładów handlu ludźmi do żebractwa	160
3. Wybrane podmioty działające na rzecz pomocy osobom żebrzącym i ograniczania żebractwa	164
4. Regulacje prawne dotyczące żebractwa w wybranych krajach Unii Europejskiej	182
5. Zapobieganie handlowi ludźmi (w tym do żebractwa) i zwalczanie tego procederu w Unii Europejskiej	185
ROZDZIAŁ VIII	
DROGI WYCHODZENIA Z ŻEBRACTWA	193
1. Znaczenie działań na rzecz minimalizacji żebractwa	193
2. Przeciwdziałanie procederowi żebractwa – wybrane programy	194
2.1. Program realizowany w Poznaniu	194
2.2. Program realizowany we Wrocławiu	197
2.3. Program realizowany w Krakowie	198

ROZDZIAŁ IX	
PROPONOWANE KIERUNKI ZMIAN	203
1. Polityka społeczna państwa	203
2. Pomoc społeczna	210
3. Krajowy Plan Działań przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2016-2018 (w tym handlowi ludźmi do żebractwa)	216
ROZDZIAŁ X	
SŁOWNICZEK GWARY ŻEBRACZEJ I ULICZNEJ	219
SŁOWNICZEK	220
ZAKOŃCZENIE	225
BIBLIOGRAFIA	227
WYKAZ FOTOGRAFII	233
WYKAZ TABEL	235
WYKAZ RYSUNKÓW	235